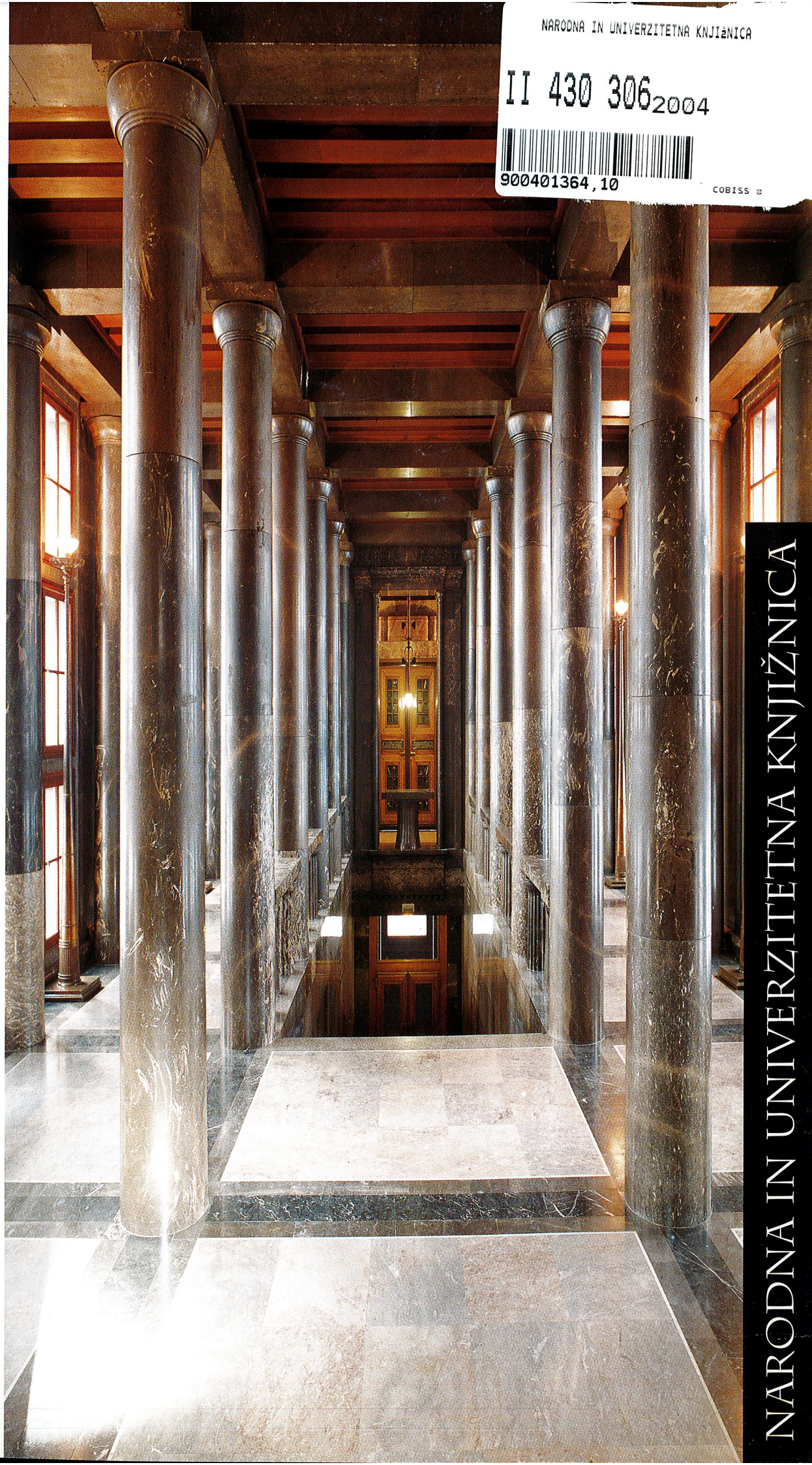

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

LJUBLJANA

10

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

II 430 306₂₀₀₄

900401364, 10

COBISS S

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

oktober 2004

Knjižnične novice 14(2004)10

Knjižničarske novice 14(2004)10
ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica*
Turjaška 1
1000 Ljubljana
telefon (01) 2001 172, 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>

Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*
Odgovorna urednica: *Helena Drewry*
Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*
Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*
Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 415 izvodov. Naročnino, naročila in odpovedi pošiljajte pisno na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za »Knjižničarske novice«, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: knjiznicarske-novice@nuk.uni-lj.si

MEDNARODNA SREČANJA

8. EVROPSKA KONFERENCA O DIGITALNIH KNJIŽNICAH, ECDL 2004

12. - 16. september 2004,
Bath (Velika Britanija)

Konferenca ECDL (*European Conference on Research and Advanced Technology for Digital Libraries*) predstavlja najpomembnejši evropski forum za izmenjavo informacij, teoretičnega in praktičnega znanja ter izkušenj na področju digitalne knjižnice in obravnavo njenih tehničnih, praktičnih in družbenih vidikov. Poseben poudarek konference je na obstoječih principih, metodah, sistemih in orodjih, ki prispevajo k izgradnji digitalne knjižnice in dostopnosti končnih uporabnikov do le-te.

Tudi letos je programski odbor konference sestavljalo 70 strokovnjakov iz 26 držav. Od 148 poslanih prispevkov je bilo za predstavitev in objavo v zborniku izbranih le dobra tretjina (47). Vsak referat so pregledali najmanj trije recenzenti.

Povabljeni uvodni predavatelji so predstavili različne vidike razvoja digitalne knjižnice. Prof. Tony Hey, direktor Programa e-Science, je poudaril pomen digitalne knjižnice v kontekstu vsebinskega povezovanja znanstvenikov (*semantic grid*). Neil McLean, direktor IMS Avstralija, je navedel nujnost povezovanja okolja digitalnega izobraževanja z digitalnimi knjižnicami. Lorcan Dempsey iz OCLC, pa je govoril o hitro se spreminjajočem okolju delovanja digitalnih knjižnic. Dempsey se sprašuje, zakaj OPAC ne deluje tako kot Google/Amazon. Uvaja tudi termine kot

"Amazoogole", "marchitecture" (digitalne arhitekture, ki so ustvarjene za prodajo - marketing), "techeology" (mešanica med tehnologijo in ideologijo).

Na konferenci so bili predstavljeni sistemi za gradnjo digitalnih knjižnic, ki so namenjeni vse bolj različnim in distribuiranim uporabnikom. Ti sistemi podpirajo zelo heterogeno digitalno gradivo in s tem tudi veliko raznolikost digitalnih formatov. To je primer Dspace (MIT, Cambridge, ZDA), Kepler (*Old Dominion University*, Norfolk, ZDA in *Los Alamos National Laboratory*, Los Alamos, ZDA), MILOS (ISTI-CNR, Pisa, Italija) ali Greenstone (Nova Zelandija). Zanimiv je tudi projekt Connexions (*Rice University*, Houston, ZDA), ki ni v pravem pomenu digitalna knjižnica, ampak repozitorij, v katerem lahko avtorji ustvarjajo module znanja in jih vključujejo v svoja predavanja.

Velik poudarek je na nekomercialnemu softveru (*open source*). Problem pri teh je, da so večinoma kompleksni sistemi, ki so bili pripravljeni za določene situacije. Njihovo prilagajanje drugim potrebam je lahko zelo zahtevno glede strokovnih kadrov, finančnih sredstev ali tehnologije.

Razvoj aplikacij za digitalne knjižnice se približuje skrajni individualizaciji ali personalizaciji. En tak primer je digitalni knjižnični sistem UpLib (*Palo Alto Research Center*, Palo Alto, ZDA), ki omogoča ustvarjanje svoje lastne knjižnice iz zelo različnega digitaliziranega gradiva. Za lažje iskanje pomagajo ikone, ki niso nič drugega kot skenirane naslovne strani dokumentov. Media Matrix (*Michigan State University*, East Lansing, ZDA), drugi primer, ki omogoča izbiro in analizo digitalnih objektov s pomočjo anotacij.

Trend integracije digitalnih knjižnic v e-raziskave ali e-znanost je vse bolj prisoten in postavlja digitalno knjižnico v širši kontekst. Pri tem so bili

predstavljeni različni sistemi za anotacije in evalvacijo znanstvenega dela.

Sedaj se že govori o naslednji generaciji iskalnih vmesnikov, ki so trenutno v fazi prototipov. Ti temeljijo na metodah *text mining* in *information extraction* ter na semantičnih mrežah in vizualizaciji vsebin. Omenjene metode bodo omogočale dodano vrednost v znanstvenem raziskovanju. Kot primer naj navedem Sistem CITDEL (Virginia Tech, Blacksburg, ZDA) ali sistem, ki ga razvijajo v podjetju Lingway, Franciji. Tudi v NUK-u sodelujemo z Institutom "Jožef Stefan" pri uporabi metod vizualizacije vsebin elektronskih dokumentov. Naše izkušnje sem predstavila na delavnici "*International Web Archiving Workshop*", ki je potekala dne 16.9.2004.

Poleg navedenega je bilo tudi tokrat govora o problemih interoperabilnosti med digitalnimi knjižnicami in različnimi protokoli za dostop do elektronskih virov, digitalizaciji glasbenih posnetkov, različnih sistemih za poizvedovanje ter implementaciji inovativne tehnologije v digitalnih knjižnicah.

Čeprav v seznamu udeležencev nisem uspela zaslediti natančnejših naslovov in funkcij prisotnih (Britanci so mi povedali, da je razlog strogo varstvo osebnih podatkov), sem dobila vtis, da med prisotnimi prevladujejo računalničarji in tehnično naravnani strokovnjaki, medtem ko je bilo knjižničarjev zelo malo. To je bilo opaziti preko predstavljenih vsebin, kajti pri mnogih rešitvah, ki jih ponujajo kot aplikacije za digitalne knjižnice, niso sodelovali knjižničarji in zato niso upoštevani minimalni standardi naše stroke. Kot posledica tako pomembni vidiki, kot je trajno ohranjanje elektronskih virov, upoštevajo v zelo redkih primerih.

Preko predstavljenih prispevkov sem imela občutek, da se skuša prenesti vizualno kulturo v področje

informacijskih znanosti in na tak način poenostaviti uporabnikom proces poizvedovanja po digitalni knjižnici ali drugih virih. Vpliv računalničarjev se čuti tudi v že prevzeti terminologiji: "digitalni objekt" namesto "elektronski vir", "ontologije" v smislu naših "tezavrov" in pdb. Lahko bi rekli, da računalničarji nanovo odkrivajo področje, ki je že vrsto let del bibliotekarske in dokumentalistične tradicije. Z uvajanjem nove terminologije in uporabo tehnologij navadnih internetnih brskalnikov nam ponujajo isto vsebino le v lepšem ovitku. Menim, da bi dosegli kakovostnejše rezultate, če bi obe stroki tesnejše sodelovali.

Zbornik konference je dosegljiv v čitalniških prostorih Informacijskega centra za bibliotekarstvo NUK - INDOK. Nekateri prispevki pa so v celoti dostopni preko konferenčnega programa na URL: <http://www.ecdl2004.org/>.

Tako kot v zadnjih letih so v okviru konference potekali tečaji (*tutorials*), in sicer:

- Nove metode za digitalizacijo, iskanje in dostop do zbirk kulturne dediščine,
- Večjezični Informacijski dostop,
- Dvalitativno uporabniško usmerjeno oblikovanje v evalvaciji digitalnih knjižnic,
- Tezavri in ontologije v digitalnih knjižnicah,
- Kodiranje metapodatkov Dublin Core v XHTML, XML in RDF,
- Uvod v digitalne knjižnice.

Po glavnem delu konference so 16. in 17. septembra 2004 potekale štiri delavnice:

- Uporabniško-usmerjeni pristopi k sistemih/storitvah mrežne organizacije znanja;
- 2. delavnica digitalnih knjižnicah na področju zdravstva;
- CLEF 2004; ter
- 4. Mednarodna delavnica na področju arhiviranja spleta

(IWAW04), ki sem jo prej omenila in katere sem se sama udeležila.

Na delavnici IWAW04 so bili predstavljene različne izkušnje pri arhiviranju medmrežja. Naj omenim le nekatere od teh.

Julien Masanès nas je seznanil s prvimi rezultati in načrtom dela *International Internet Preservation Consortium*, katerega člani so nacionalne knjižnice Avstralije, Kanade, Danske, Finske, Francije, Islandije, Italije, Norveške, Švedske, Velike Britanije, *The Library of Congress* (ZDA) ter *Internet Archive* (ZDA). Namen tega konzorcija je ohranjanje elektronskih virov na medmrežju, spodbuditi uporabo skupnih orodij, tehnik in standardov, ki bi omogočili ustvarjanje mednarodnih arhivov in podpreti nacionalne knjižnice pri njihovih prizadevanjih za ohranjanje nacionalnega medmrežja. Pri tem je Gordon Mohr, Internet Archive, predstavil Heritrix, robot za zajemanje spleta, ki ga razvijajo v okviru konzorcija.

Bilo je tudi govora o drugih izkušnjah pri arhiviranju medmrežja. Francozi so predstavili Dominos, oblikovanje robota za zajemanje spleta, jaz pa sem predstavila naše izkušnje z zajemanjem spleta z robotom *WebBird*-om v okviru prispevka, ki sem ga bila pripravila skupaj z Markom Grobelnikom iz Instituta "Jožef Stefan". Poleg nas je tudi Jose Coch iz Lingway, Francije, predstavil metode vizualizacije elektronskih virov, ki so jih razvili v sodelovanju s francosko nacionalno knjižnico. Avstralci so predstavili sistem PANDAS (*Pandora Digital Archiving System*) ter svoje izkušnje z arhiviranjem spleta.

Julien Masanès, organizator delavnice, je obljubil, da bodo vsi prispevki kmalu dosegljivi na medmrežju.

Naslednja konferenca ECDL bo potekala septembra leta 2005 na Dunaju. Več

podatkov dobite na URL:
<http://www.ecdl2005.org/>.

Alenka Kavčič-Čolić,
Narodna in univerzitetna knjižnica

PREDSTAVLJAMO VAM

PROJEKT ReUSE

25. junija 2004 se je v okviru evropskega programa e-Vsebine začel izvajati nov projekt na področju gradnje digitalnih arhivov, ReUse! (*ReUSE digital master files of printed material!*).

ReUSE bo vzpostavil zaupanja vredne zbirke digitalnih dokumentov, ki jih bodo vzdrževale nacionalne in univerzitetne knjižnice. Cilj upravljavcev teh zbirk digitalnih dokumentov bo zbiranje, hramba in posredovanje digitalnih različic dokumentov in publikacij, ki jih trenutno izdajajo javne ustanove samo v tiskani obliki. Javno upravo, univerze, vladne ustanove in založnike bomo spodbujali k uporabi te storitve in k vključevanju njihovih digitalnih vsebin v zbirke digitalnih dokumentov.

Mnogo ustanov javne uprave, kot so upravne enote v vaseh, mestih, občinah, regijah in državah izdaja razne publikacije. Te publikacije so zakoni, regulacije in odločbe, zapisniki, poročila in študije ter delovne verzije raznih uradnih dokumentov. Zajete so tudi serijske publikacije, časopisi, dnevniki in revije. Širše gledano pa izdajajo publikacije javnega sektorja tudi institucije z izjavo o javnem poslanstvu, kar velja tudi ko publikacije ne bi bile realizirane brez javnega financiranja. Še večje število publikacij je zajeto ko

upoštevamo univerze in neprofitne organizacije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in izdajanjem znanstvenih del, revij, diplomskih del in disertacij, ter vladne ustanove ki urejajo in izdajajo letopise, študije in poročila. Zajeti so tudi zasebni založniki ki urejajo publikacije z javnimi sredstvi. Praktično vse te publikacije so današnje dni izdelane z računalnikom in shranjene v računalniške datoteke, ki pa jih trenutno nobena institucija ne zbira, hrani ali nudi uporabnikom. Založniška hiša mora sama skrbeti za dolgoročno hrambo in prevzeti odgovornost za njih. Nekatere od teh publikacij zbirajo in do njih omogočajo dostop nacionalna knjižnica, univerzitetne in splošne knjižnice.

V projektu ReUSE sodelujejo knjižnice iz cele Evrope z obsežnimi izkušnjami na področju digitalnih knjižnic in ki zdaj želijo razširiti svoje storitve tudi na elektronske publikacije in digitalne zbirke dokumentov:

- Universität Innsbruck (UBI) – Koordinator projekta ReUSE,
- Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB),
- Universitaet Graz (UBG),
- Universität Linz (I3S3),
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo (FGG),
- Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK),
- National Library of Estonia (NLE),
- ie Deutsche Bibliothek (DDB) in
- Humboldt-University at Berlin (UBER).

Osnovna zamisel projekta ReUSE je, da so narodne in univerzitetne knjižnice že zadolžene za hrambo tiskanih gradiv (preko obveznega izvoda) in da bi to dejavnost lahko razširile še z zbiranjem digitalnih izvirnikov dokumentov, ki so bili osnova za tiskane publikacije. S tem pristopom bi bila dosežena dva cilja: digitalne vsebine, ki so bile do zdaj izgubljene, bi bile ohranjene za dolgi rok in do teh vsebin, ki so razpršene med tisoči ustanov javnega sektorja bi bilo mogoče neposredno dostopiti na

centraliziran način preko uveljavljenih informacijskih kanalov knjižnic. Uvedena bo visoka standardizacija, omogočena bo dolgoročna hramba gradiv in omogočen bo dostop do vsebin preko digitalnih knjižnic.

Prednosti dostopa do publikacij preko zaupanja vrednih digitalnih zbirk dokumentov so:

- Knjižnice že zbirajo in urejajo tiskane publikacije, torej vključitev digitalnih izvirnikov tiskanih publikacij v primerjavi s celotnimi vloženimi sredstvi predstavlja le manjši del dela. Uporabi se lahko že obstoječa infrastruktura, kot je oddelek za pridobivanje gradiva, tehnični sistemi za zbiranje in urejanje ter sledenje gradiv.
- Ko so digitalni izvirniki že del sistema digitalne knjižnice se lahko izrabijo celotne prednosti digitalnega okolja: publikacije so na voljo preko uveljavljenih informacijskih kanalov, kot so nacionalni elektronski katalogi. Dostop do publikacij je mogoč brez časovnih in prostorskih omejitev, uporabniki imajo neposreden dostop do zapisa o publikaciji in do publikacije same. Uporabniki lahko izvajajo iskanje po polnem tekstu publikacije, jih tiskajo na svojih računalnikih in tudi naročajo vezane kopije teh publikacije preko partnerskih storitev.
- Tiskane kopije tako niso več potrebne, saj so publikacije dostopne preko interneta po vsej Evropi. Knjižnicam tako ni več treba delati s tiskanimi kopijami gradiv, jih fizično izposojati. Tako so osvobojene določene količine dela.
- Nacionalne knjižnice kot profesionalne ustanove in specialisti na področju dolgoročne hrambe gradiv, skrbijo za dostopnost digitalnih vsebin za bodoče generacije. Digitalne vsebine, ki bi jim drugače grozilo, da bodo izgubljene v nekaj letih, bodo tako ohranjene za prihodnje generacije.

Cilj projekta ReUSE je tako vzpostaviti zaupanja vredne zbirke digitalnih dokumentov v Avstriji (Universität Innsbruck – UBI in Universitaet Graz – UBG), Estoniji (National Library of Estonia – NLE) in Nemčiji (Humboldt-University at Berlin – UBER), ki bodo omogočali zbiranje, hrambo in dostop do digitalnih originalov dokumentov, ki jih izdaja javni uprava. V projektu bo sodelovala tudi ekipa kritičnih opazovalcev, ki bodo opazovali razvoj digitalnih zbirk dokumentov in jih tudi ocenili na podlagi relevantnih standardov. Njihova naloga bo vzpostaviti evalvacijski okvir s ciljem pridobiti čimveč podatkov o teh zaupanja vrednih digitalnih zbirkah. Cilj ocene bo ponuditi drugim zainteresiranim knjižnicam v Evropi pregledne, nedvoumne ter objektivne informacije o zaupanja vrednih zbirkah digitalnih dokumentov. NUK sodeluje pri projektu kot koordinator evalvatorjev, skupaj z Die Deutsche Bibliothek (DDB) in Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo (FGG). Obenem bo NUK pripravil nacionalno poročilo o izvedljivosti podobnega projekta v Sloveniji.

Druga naloga projekta ReUSE bo doseči kritično maso digitalnih vsebin ki bo ponujala storitve z dodano vrednostjo. Te bodo vključevale storitve, kot so tisk na zahtevo (*print-on-demand*), elektronska dobava dokumentov in zahtevno iskanje s ciljem izkoristiti zbrana gradiva v polnosti. Vse to tako v korist uporabnikov kot tudi v komercialne namene. Projekt reUSE ne bo samo izboljšal dostopnosti informacij javne uprave, reUSE bo tudi gradil trg za digitalne vsebine.

Darko Majcenović,
Narodna in univerzitetna knjižnica

KNJIŽNIČARJI SE JIH BODO RAZVESELILI SKUPAJ S SVOJIMI UPORABNIKI

Prvi doktorat s področja mladinske književnosti pri nas je sedaj dostopen v večjem številu izvodov. Za to je poskrbela revija *Otrok* in knjiga oziroma njena prizadevna urednica Darka Tancer Kajnih. Letos je Mariborska knjižnica, kjer je sedež revije, razširila svojo dejavnost in začela ob svoji reviji in prirejanju odmevnih posvetov, okroglih miz izdajati še knjige s področja teorije mladinske književnosti in mladega bralca. Njena odločitev, da novi program predstavi z avtorico **Marjano Kobe** in njenim delom: ***Vedež in začetki posvetnega mladinskega slovstva na Slovenskem: 1778-1850***, tako kot odločitev ministrstva za šolstvo, da izdajo finančno podpre, nakazuje uredniško politiko, ki želi pokriti bele lise v založniških programih, odpirati nove poglede, predvsem pa poudarja kakovost v obravnavi teme, ki je v današnjem svetu potrošniških in poljudno priročniških informacij, tudi na področju mladinske književnosti, prava usmeritev.

Marjana Kobe nam je dala prvo temeljito komparativistično raziskavo starejše mladinske književnosti na Slovenskem. Odstira nam razvoj različnih modelov mladinskega slovstva iz obdobja razsvetljenstva proti koncu 18. stoletja in njihov prenos na Slovensko: predstavi tako zvrsti kot oblike, njihov izvor v evropskem prostoru in povezanost slovenske književnosti in evropskih književnosti. Njihove vsebine se loti tudi s stališča vzgojnosti, v raziskavi pa ne spregleda pomena tega obdobja za razvoj slovenske mladinske književnosti, ki ga dokumentira s značilnimi estetskimi prvinami, ki se pojavljajo v teh predliterarnih besedilih. 314 strani obsežna raziskava je hkrati dragocen vir literarnozgodovinskih podatkov, ki jih bodo knjižničarji znali uspešno uporabiti,

in zgled mnogim, kako je tudi možno brati knjige.

Te pomoči pri razumevanju knjig, pri njihovem vrednotenju, bodo knjižničarji gotovo veseli. Razveselili pa se bodo tudi antologije sodobne slovenske mladinske literature *Tales Growing Up into Secrets*, ki jo je izdalo Društvo pisateljev Slovenije. Čeprav je v angleškem jeziku, bo gotovo našla mesto na knjižni polici splošnih in šolskih knjižnic, kjer bo vabila k branju, zbujala radovednost, kako se znano slovensko besedilo, pesem sliši v angleščini. Spodbuda bo za vrednotenje sodobne mladinskega leposlovja, pa tudi krasno darilo za tuje knjižnice, prijatelje, slovenska kulturna predstavništva..., ki nudi bralcu užitek in ga hkrati seznaja (z nami).

Na različne vidike in pomene branja književnosti nas ponovno opozarja *Meta Grosman* z delom *Zagovor branja: Bralec in književnost v 21. stoletju*, ki je letošnja novost založbe Sophia. Njena opozorila so dobronamerna in potrebna. Je dobra poznavalka problematike pismenosti in široko razgledana po teorijah in praksah njenega razvijanja, predvsem v šolskem sistemu, zato zmore zaznati problem in nakazati njegovo rešitev. Strokovno argumentirana in praktično uporabna knjiga bo v pomoč vsem, ki razvijajo branje na različnih ravneh izobraževanja, učiteljem vseh predmetov, knjižničarjem, pa tudi staršem, ki želijo svoje otroke spodbuditi k branju.

Če so nas te knjige vabile k branju knjig, pa nas poučna slikanica *Tilke Jamnik: Pika v knjižnici* vabi v knjižnico, predvsem otroke, pa tudi njihove starše in druge vzgojitelje. Skupaj z ilustratorjem Petrom Škerlom sta se v družbi Pike Nogavičke podala v knjižnico, da bi ji pojasnila, kaj ji ponuja in kako. Bralec sledi (po)govoru Pike, njenih prijateljev, ilustratorja, vmes pa se vključujejo pojasnjevalne informacije

(različnih zahtevnosti) knjižničarke (si mislimo) in njena spodbujevalna vprašanja. Precej naporno branje za odraslega, ki mladih knjižnih junakov več ne pozna, zato bo rabil pri branju pomoč otroka, otrok pa pomoč odraslega, da bo razumel strokovna knjižničarska sporočila. Avtorica tako spodbuja sodelovalno branje, podobno kot skupni obisk knjižnice. Knjigo priporočamo v branje, čeprav bi v izogib strokovnim pomanjkljivostim svetovali v prihodnje tudi strokovni pregled besedila pred izidom. Da pa bo knjižica prišla do bralcev, svetujemo knjižničarjem, da ji pri vsebinski obdelavi dodajo še geslo knjižnična vzgoja, ki ga prva poučna slikanica o knjižnici, Povabljen v knjižnico (S. Novljan) nima. In zakaj ne? Morda Pika ve. Vsekakor pa vas bo, sedaj ko pozna knjižnico, popeljala tudi do teh štirih novih naslovov, čeprav le zato, ker govore predvsem o knjigah in branju za otroke.

Silva Novljan,
Narodna in univerzitetna knjižnica

ŠTUDENTSKA ARENA (12. – 14. 10. 2004) IN DAN ODPRTIH VRAT NUK (13. 10. 2004)

Narodna in univerzitetna knjižnica se je tudi letos predstavila na Študentski areni, ki je v času od 12. do 14. oktobra potekala na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Skupaj s Centralno tehniško knjižnico, Centralno medicinsko knjižnico, Centralno ekonomsko knjižnico, Osrednjo družboslovno knjižnico Jožeta Goričarja,

Centralno knjižnico Biotehniške fakultete in Knjižnico Fakultete za šport smo organizirali predstavitev knjižnic in njihovih servisov. Domiselna oprema razstavnega prostora z »Netko

Sajbrovo«, ki so ga pripravile sodelavke ODKJG, informativno gradivo knjižnic, odvečni izvodi knjižničnega gradiva, ki smo ga razdelili obiskovalcem in, ne nazadnje, jabolka, ki jih je darovala Biotehniška fakulteta, so bile razlog, da se je na našem prostoru ustavilo več uporabnikov, kot prejšnja leta. V NUK smo za to prireditve posebej pripravili zgibanko, kjer smo predstavili najnovejše in najodmevnejše servise, kot sta oddaljeni dostop do informacijskih virov in elektronsko naročanje gradiva in jih razdelili vseh 300 izvodov.

Ob tej priložnosti smo v Informacijskem in referalnem centru v sredo, 13. 10. 2004, organizirali dan odprtih vrat, kjer smo obiskovalcem predstavljali dejavnost oddelka, še posebej:

- elektronsko naročanje gradiva, ki omogoča članom naročanje gradiva za izposajo na dom z vseh lokacij, ki omogočajo dostop do interneta in jim tako prihrani čakanje na gradivo in
- oddaljeni dostop do informacijskih virov, ki nudi našim članom možnost dostopa do elektronskih informacijskih virov s poljubne lokacije ob poljubnem času.

Po dogovoru s Sekcijo študentov bibliotekarstva pri ZBDS smo v Informacijskem centru za bibliotekarstvo pripravili za študente prvega letnika Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete ogled NUK, kjer smo jim predstavili naše storitve. Poudarek obiska je bil na predstavitvi Informacijskega centra za bibliotekarstvo, študentom pa smo omogočili tudi obisk in predstavitev Informacijskega in referalnega centra, glasbene, kartografske in rokopisne zbirke, ogled velike in časopisne čitalnice ter skladišča. Ogleda se je udeležilo 59 študentov, ki so bili zaradi lažjega vodenja razdeljeni v štiri skupine.

Koordinatorji obeh prireditev bi se želeli posebej zahvaliti vsem, ki ste kakorkoli

prispevali k organizaciji in izvedbi dneva odprtih vrat, Damjani Vovk in Petru Ronchiju, ter vsem, ki ste predstavili delo svojega oddelka, Simoni Moličnik-Šivic, Marjanu Rupertu, Renati Šolar in Slavku Mužarju.

Helena Drewry, Gorazd Vodeb in
Valerija Žagar
(koordinatorji študentske arene),
Narodna in univerzitetna knjižnica

ODMEVI

KRŠKE KORENINE

Ob stoletnici rojstva
prof. Alfonza Gspana

*Veš, sodba tako je zapisana,
z dletom zarezana
v kamen – granit.*

A. Gspan: Srečanje

Zlato vgraviranih črk na žlahtnem marmorju – dragoceni zapisi raziskav slovenske kulturne zgodovine. Tako nekako bi lahko potegnili malo-veliko vzporednico, ki je v sredo, 20. oktobra v sredo Krškega pritegnila precejšnje število strokovnjakov s področja bibliotekarstva in slovenske kulture. Spomin na literarnega zgodovinarja, bibliotekarja, pesnika in prevajalca prof. Alfonza Gspana je znova z vso pozornostjo zasijal v žarkih poznojesenskega popoldanskega sonca, ko sta mu župan Občine Krško g. Franci Bogovič in sin Primož Gspan na ploščadi pred nekdanjo hišo št. 19 odkrila spominsko obeležje.

Hiše 19, v kateri je bil prof. Gspan rojen 16. oktobra pred stotimi leti, že davno ni več. Kot že sedemindvajset let ni več

moža, ki je Slovencem zapustil številna pričevanja o svojih sodobnikih in literarnih velikanih preteklosti: Linhartu, Vodniku, Prešernu, Kosovelu pa tudi Cankarju, Tavčarju, Kersniku... , o ohranjenih prvotiskih (inkunabulah) na Slovenskem in prvem zapisu slovenskih besed, o konserviranju in restavriranju bibliotечnega in arhivskega gradiva. Pripravljal je čitanke za gimnazije, prevajal iz francoščine, urejal Mlado jutro (1921), Lepo Vido (1922), Mladino (1926-1928), Svobodno mladino (1928), Novi čas in Ljubljanski zvon (1932-1933) pa tudi Monumenta litterarum slovenicarum, Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slovenen in zakladni Slovenski biografski leksikon. In končno - morda je deloma tudi mehkoba krških gor in polj ob srečanju z enako naravnanim kraškim Kosovelom v mladostnem zagonu pobudila še osebno lirično izpoved, ki se ji je v zrelem obdobju odrekel. Kako dobro smo ga poznali tudi knjižničarji; kot vodjo rokopisnega oddelka pri NUK, kot predavatelja bibliotekarstva na Pedagoški akademiji in na strokovnih tečajih.

Zdi se, da je prof. Gspan našel popolno osebnostno dopolnitev v svoji soprogi, prof. Nadi Gspan Prašelj. Razgledani, kultivirani slavistki, germanistki in bibliotekarki, ki je prav tako večino časa službovala na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede pri SAZU (1963-1994). Prof. Gspanova je močevemu rojstnemu kraju - Valvasorjevi knjižnici v Krškem podarila njegovo osebno knjižnico, ki obsega 2.308 enot knjižničnega gradiva in 18 kosov pohištva. Kot spominska soba prof. Gspana bo našla mesto v novi zgradbi krške splošne knjižnice, ki je že načrtovana. Pogodbo sta 20.10. podpisali darovalka in ga. Ida Merhar, direktorica Valvasorjeve knjižnice. Nežni zvoki violin in donenje orgel (spored so pripravili učitelji in učenci Glasbene šole Krško) so svečani dogodek zamejili v ure, dneve, tedne, mesece in leta prof.

Gspana, od časa, ko se mu je rojevala prva raziskovalna ideja, se krepila v vse krepkejših potegih, do časa, ko je izzvenela v mogočno bučanje življenjskega dela.

Ljudmila Šribar,
Valvasorjeva knjižnica, Krško

SLOVENSKE SPLOŠNE KNJIŽNICE
ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
SLOVENSKI ZALOŽNIKI AV DEL
MINISTRSTVO ZA KULTURO
INŠPEKTORAT RS ZA MEDIJE IN KULTURO
OBČINE USTANOVITELJICE SPLOŠNIH KNJIŽNIC
NUK IN DRŽAVNA MATIČNA SLUŽBA ZA KNJIŽNIČARSTVO
NACIONALNI SVET ZA KNJIŽNIČARSTVO
VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC
AVTORSKA AGENCIJA SLOVENIJE
URAD ZA INTELEKTUALNO LASTNINO

15.10.2004

ODPRTO PISMO UDELEŽENCEM V ZADEVI SPLOŠNE KNJIŽNICE IN AUDIOVIZUALNA DELA

Spoštovani,

UVOD

V zadnjem času je aktualna debata, ki zadeva položaj avdiovizualnih del v slovenskih splošnih knjižnicah. Temeljna vprašanja, ki se ob tem zastavljajo so naslednja:

- ali so av dela v splošnih knjižnicah po Zakonu o knjižničarstvu in ustreznih podzakonskih aktih lahko/ (morajo biti) brezplačno na voljo članom knjižnic;
- če je odgovor na vprašanje iz prejšnjega odstavka pritrdilen, ali so v tem primeru kakorkoli prizadeti interesi iz naslova avtorstva oz. pravic iz ustvarjalnosti, ali na ta način prihaja do nepoštene konkurence javnega interesa zasebnemu oziroma (nesorazmerne) prevlade pravice javnosti nad pravico avtorstva, in ali imajo ta vprašanja ustrezne zakonske odgovore v

slovenski in mednarodni pravni ureditvi;

- ali v zvezi z zadevno problematiko in težavami z uskladitvijo vseh pravnih interesov v okvir enotne in za vse udeležene strani sprejemljive razlage ne prihaja do občutne materialne in moralne škode za vse udeležene;
- ali je možno, z vseh strani željeno in upravičeno, da vse udeležene strani v vsebinsko jasno določenem, časovno natančno opredeljenem, maksimalno konstruktivnem in strpnem dialogu v katerem bodo postavile v oklepaj dosedanja nesoglasja in vso prednost dodelile najboljši možni, za vse zavezujoči, jasni in pregledni razrešitvi problema, ki bo sledila duhu veljavne zakonodaje in upoštevala realne možnosti in interese;

POZICIJE AKTERJEV

- **splošne knjižnice** (SK) imajo v zvezi z zaračunavanjem t.i. »obrabnin« za javno izposajo av del na voljo najmanj 3 različne interpretacije zadevne zakonodaje (Državna matična služba za knjižničarstvo pri NUK, Inšpektorat RS za kulturo in medije ter Ministrstvo za kulturo) obenem pa še vrsto pripomb dobaviteljev teh gradiv in različne reakcije svojih občin ustanoviteljic v zvezi s temi vprašanji. SK imajo zato tudi zelo različne prakse v tem pogledu. SK imajo za izvajanje svojega poslanstva in strokovnega dela (kamor sodi tudi oblikovanje zbirk av gradiva ter njihovo dajanje na voljo javnosti) zelo različne poslovne možnosti, različne položaje glede naklonjenosti svojih ustanoviteljev, števila ustanoviteljev in njihovih različnih zmožnosti, da finančno sledijo standardiziranim potrebam svojih knjižnic. Našteto kaže na izjemno zahtevno delo. Če sledimo objektivnim uspehom slovenskih SK vidimo, da so njihova vodstva v sodelovanju s stroko, svojimi ustanovitelji in državo z

dobrim delom vseh odgovornih – kljub težavam, zahtevnosti dela, pogostih nespornostih - pripomogla, da imamo Slovenci enega najrazvitejših knjižnično informacijskih sistemov na svetu. Ob vsem tem SK v boju različnih interpretacij zadevne zakonodaje glede zakonitosti pridobivanja lastnih sredstev z zaračunavanjem dela svojih storitev trpijo nedvomno moralno in poslovno škodo. SK so nenazadnje v prvi vrsti odgovorne svojim članom, ki jih ne morejo glede svojih storitev obračati kakor lahko različni razlagalci zakonodaje obračajo besede.

- **Zveza bibliotekarskih društev Slovenije** nudi okvire za visoko strokovno (posvetovanja, izobraževanje, strokovna publicistika...) in odprto stanovsko razpravo, ki bi lahko vključila med svoje teme tudi vprašanja in probleme ter strokovne prispevke v zvezi z novimi mediji, vključno z av deli in družabne okvire za bolj sproščeno komunikacijo. V obeh okvirih s pogosto najde prostor tudi za širši partnerski krog splošnih knjižnic.
- **Slovenski založniki av del** že več kot 15 let dobavljamo SK av dela. Poslovne stike imamo povsod po svetu kjer nastajajo av dela. Tako kot knjižni založniki in SK (gl. lestvice izposojenosti knjižničnega gradiva) smo vpeti v globalne trende s katerimi k nam prihaja največ globaliziranih angloameriških knjižnih in av del. V poslovnem smislu in nekateri tudi kapitalsko smo še vedno močno navezani na sodelovanje s sorodnimi podjetji na območju nekdanje Jugoslavije. Taka je objektivna logika posla in globalizacije. Pogosto so (bili) nekateri izmed nas zato zaznamovani kot »podaljšana roka Holywooda« ali kot »hrvaški pod distributerji«. Tudi med nami so razlike, ki so dolgo preprečevale, da bi se konstituirali

kot aktivno interesno poslovno združenje. Zato smo zamujali z vključevanjem v skupno oblikovanje slovenske avtorsko pravne zakonodaje pa tudi z navezovanjem konstruktivnih stikov z vsemi akterji, ki so pomembni za avdiovizualno polje in s tem tudi za našo poslovno dejavnost. Nekateri problemi, ki smo jih zgoraj opisali pri SK so izrazito tudi naši problemi. V zadnjem času so se zgostili do te mere, da nismo imeli več druge možnosti kot da se aktivno in odgovorno pridružimo vsem, ki vas problematika av polja (tu na segmentu položaja av del v SK) strokovno in delovno zavezuje. Razmere na trgu splošnih knjižnic so postale zaradi konflikta interpretacij zadevne zakonodaje in posledično množice (iz tedna v teden iz meseca v mesec) različnih poslovnih odzivov nanje povsem nepregledne in so se dotaknile skrajnih meja možnosti normalnega poslovanja. Poprejšnjo neenotnost nabavnih praks in kriterijev (ki jih lahko do določene mere razumemo iz neenakega finančnega položaja posameznih SK, različnosti avtonomnosti v oceni, kaj posamezne knjižnice ocenjujejo kot primerno ponudbo svojemu članstvu – kar vse spoštujemo in cenimo) je dopolnila popolna ali delna blokada naših poslovnih odnosov v posameznih knjižnicah glede prometa z av deli. Zato smo imeli - in imamo še – znatno gospodarsko škodo, ki se iz dneva v dan povečuje.

- **Ministrstvo za kulturo (MzK)** je v sedanjem in prejšnjih mandatih pomembno pripomoglo k napredovanju slovenskega knjižnično informacijskega sistema, kamor se izjemno uspešno vključujejo tudi SK. Dovolj je da pregledamo poročila MzK, da bi videli, da to tudi do splošnih knjižnic skozi zadnje desetletje in več ni bilo brezbrizno. MzK je očitno sposobno in pripravljeno nuditi prostor odprtega kulturnega dialoga, če in kadar ga z

različnimi kulturnimi pobudami ali pa tudi z različnimi pravnimi in poslovnimi interesi dovolj odgovorno nagovorijo nosilci teh pobud in interesov. To je dokazovalo večkrat, v našem primeru 8.10. letos, ko je pomagalo odpreti dialog med Zvezo splošnih knjižnic in založniki & distributerji av del. MzK je za področje knjižničarstva zagotovilo pomembne zakonske in podzakonske dokumente. Če so v določenih delih ostali nedorečeni ali pa premalo upoštevajo optimalen presek različnih pravnih interesov in ne odgovarjajo (več) na čisto vsa vprašanja in probleme (in so potemtakem možne različne interpretacije) si MzK svojo odgovornost deli z nosilci (teh) različnih pravnih interesov, ki so/smo se bodisi premalo aktivno ali premalo natančno vključevali v oblikovanje zakonodaje. Če se bo boj za interpretacijo nadaljeval še dolgo in se bodo moralne in materialne oblike škode iz tega naslova povečevale bo MzK solidarno s stroko, SK in nosilci drugih pravnih interesov odgovorno za takšno stanje. Zato ne dvomimo, da bo MzK na vprašanje iz četrtega odstavka uvoda v to odprto pismo odgovorilo pritrdilno ter vložilo vse potrebne napore, da – **raje danes kot jutri** – prekine škodljiva zaostrovanja, določi optimalen rokovnik za ureditev odprtih vprašanj ter prevzame vodenje in povezovanje med zainteresiranimi stranmi.

- **Inšpektorat za kulturo in medije** je v preteklem obdobju kar zadeva nadzor nad izvajanjem knjižničarske zakonodaje opravljal zahtevno delo, zlasti ker gre za razmeroma novo aktivnost. V pripravi na vstop v Evropsko skupnost in po njem je dosledno izvajanje in spoštovanje zakonodaje v državnih okvirih toliko bolj pomembno saj ta teži k uskladitvi z normativi širše meddržavne povezave. Inšpektorica svetnica ga. Ruža M. Barić Bizjak je na tem področju zaorala ledino in

trčila ob knjižničarje z vsemi problemi, ki smo jih navedli pri SK (in še več je tistih, ki jih nismo mogli navesti, jih pa dobro poznamo). V letih od sprejema Zakona o knjižničarstvu (23.11.2001) so se SK soočale s konstituiranjem v samostojne javne zavode, s finančno konsolidacijo v odnosu do ustanoviteljev in MzK kot sofinancerja, se prilagajale vse večjim (tudi upravičenim) zahtevam MzK in Državne matične službe za knjižničarstvo po razvidnosti poslovnega in strokovnega dela ter - brez možnosti bistvenih kadrovskih okrepitev – potrebam vsako leto bolj zahtevnega in številčnejšega članstva. Ob tem je podzakonski del zakonodaje, ki bi naj jasneje opredelil zakonska določila nastajal razmeroma dolgo (Uredba o osnovnih storitvah knjižnic izide v UL šele 21.3.2003, Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe pa 29.7.istega leta) vsekakor veliko dlje, kot to sam zakon v prehodnih določbah nalaga. To je le del razlogov, zakaj bi veljalo upoštevati Mnenje MzK (točki f) in g) ter druge) o pravici knjižnic do zaračunavanja obrabnin za izposajo AV gradiva uporabnikom od 08.10.2004, ki je diametralno nasprotno Odločbi inšpektorice svetnice, datirani s 7.10. (prepis 8.10.), ki so jo nekatere SK prejemale v začetku tedna od 11.-15.10. Ob tem velja ugotoviti, da je bila inšpektorica vedno na voljo, kadar smo jo s strani av založnikov potrebovali, ko smo se tudi pri njej zanimali, kaj bi se utegnilo zgoditi glede zaračunavanja uporabnikom SK za av gradiva. Žal je kot kaže slabše potekala komunikacija med njo in SK ter koordinacija med njo, SK in MzK v vseh medsebojnih relacijah. Tu morda tudi je razlog, da je na voljo za pravočasno preobrnitev poteka reševanja problema iz negativne v pozitivno smer kvečjemu še kak dan

sicer bo ta proces veliko daljši in za vse strani bolj naporen in škodljiv če se bo primer reševal po rokovniku iz naslova Zakona o upravnem postopku. Če se primer zaustavi pravočasno je končna rešitev morda bližje sam nesporazum in dosedanje zaostrovanje pa se lahko preobrne v »zmagovalno ekonomijo« vseh prizadetih pravnih interesov.

- **Občine ustanoviteljice SK** (občine) so tiste, ki jih vsaj dobavitelji av gradiv najbolj pogrešamo kot partnerja in nosilca v teji diskusiji. Dobavitelji smo brez izjeme zasebna podjetja, ki moramo dnevno skrbeti za celoto svojega poslovanja enako kot so ali bi vsaj bile dolžne to opravljati občine za svoje SK. Menimo, da je zakonodajna ureditev (in premislek, ki jo vodi), da lokalne skupnosti ustanavljajo in večinsko financirajo svoje splošne knjižnice prava. Glede na vse težave s financiranjem pa tudi menimo, da je bilo tvornega sodelovanja med SK, stroko, MzK, občinami in drugimi stranmi in vladnimi področji (v vseh medsebojnih relacijah) morda premalo in bi to bilo v bodoče nujno popraviti. Delež lastnih sredstev SK (kamor sodijo tudi obrabnine in sorodne kategorije) ni zanemarljiv in je v skupni skrbi prej naštetih, da bi SK čimprej lahko bolj zadovoljivo uredile svoje finančno stanje pomembna postavka. Tudi tu prej navedeno Mnenje MzK dovolj tehtno in z upoštevanjem duha Zakona predlaga SK in ustanoviteljicam kako ravnati. Ker so priprave na sprejemanje finančni načrtov za leto 2005 aktualne bo vsako zavlačevanje reševanja tukajšnjega problema tudi za občine pomenilo znatno gospodarsko škodo.
- **NUK in Državna matična služba za knjižničarstvo** (DMSzK). DMSzK je nosilec interpretacije 8. člena zakona o knjižničarstvu, kateri dosledno v svojih intervencijah sledi tudi inšpektorica svetnica. V mnenju, ki

ga DMSzK 15.09.2004 naslavlja na MzK (v vednost Joža Ocepek, ZSK in Ruža Barič, inšpektorica za knjižnice) je prepoznati skrajni radikalizem v tolmačenju naše knjižničarske zakonodaje. Vlogo, pomen in dejavnost DMSzK ter strokovno in akademsko pristojnost obeh podpisnic poznamo in tudi izjemno cenimo. Radikalnost s katero interpretirata 8.člen Zakona o knjižničarstvu zato tudi razumemo kot nalogo in smer v katero bi moral razvoj splošnega knjižničarstva v Sloveniji iti in k čemur bi morali po najboljših močeh prispevati vsi akterji, na katere se to pismo naslavlja. Avtorici mnenja izhajata iz najzlahtnejših teoretskih in humanističnih predpostavk, kar potrjuje pristnost in živost bibliotekarskega erosa in slovenske knjižnično informacijske znanosti obenem pa se DMSzK s to izjavo obnaša kot najboljši poslovnež, ki ve, da mora cilje in pogajanja zastaviti in začeti visoko, če želi doseči najboljši rezultat v danem trenutku. Dani trenutek pa ravno narekuje pogajanja, kajti država Slovenija še zdaleč ni dovolj materialno bogata, da bi lahko v tem trenutku celoti uresničila teoretsko najvišje postavljene cilje. Zato v mnenju DMSzK ne vidimo ovire za doseganje optimalnega sporazuma med vsemi obstoječimi pravnimi interesi. Če bi tega mnenja v procesu iskanja najboljših rešitev ne upoštevali bi se vsi skupaj ustavili na poti, ki jo je treba nadaljevati.

- **Nacionalni svet za knjižničarstvo** bo po naših informacijah kmalu razpravljajal o tej problematiki. Verjamemo, da bo podprl v tem trenutku najboljšo možno rešitev, ki bi lahko pomenila zadovoljiv presek vseh udeleženih pravnih interesov in mnenj.
- **Varuh človekovih pravic** je prispeval v diskusijo stališče, da se z zaračunavanjem obrabnin ali drugih

oblik otrokom kršijo pravice. Tudi njegovo mnenje je enako kot mnenje DMSzK izjemnega pomena v času ko otroci ne plačujejo le obrabnin v SK pač pa je vse dražje tudi slovensko »brezplačno šolstvo« v okviru katerega morajo otroci na šolske izlete vzeti s seboj tisočaka ali dva za plačilo vstopnin muzejem, galerijam, rojstnim hišam slovenskih pisateljev in pesnikov... Delo varuha je izjemnega pomena tudi za spoštovanje ustavnega načela socialne države in ne le, da je dobro, da je opozoril na ta vidik v SK, pričakujemo, da bo s podobnimi izjavami nagovoril tudi druge javne (ki jih (so)ustanavlja/finančno podpira država) in zasebne ustanove in njihove ustanovitelje/lastnike od gledališč, oper in drugih glasbenih ustanov, prek Cankarjevega doma, Slovenske kinoteke do muzejev in galerij, da bo na te reči opozoril tudi šolskega ministra (sedanjega in bodočega) in še koga. Upamo, da ne bo ostalo zgolj pri izjavi za slovenske SK, saj bodo te v tem primeru upravičeno terjale opravičilo.

- **Avtorska agencija Slovenije (AAS)** je v naši državi verjetno najbolj pristojna za presojanje avtorsko pravnih problemov. Ker so nam v AAS potrdili, da gre v našem primeru za hudo zapletena in še zdaleč ne dokončno rešena vprašanja smo toliko bolj zavezani, da vztrajamo pri tem, da se stvari razčistijo. Za pomoč pri tem smo jih že zaprosili in čakamo na odgovor. Ker imajo SK ob odprtih vprašanjih v zvezi z av deli podobna vprašanja tudi v zvezi z drugimi informacijskimi viri bi lahko bilo koristno za več strani, če bi AAS tem vprašanjem v prihodnje lahko namenila dodatno pozornost.
- **Urad RS za intelektualno lastnino (UIL)** ima vrsto pristojnosti po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (UL RS, št. 21/95, 9/01, 30/01, 46/01- v nadaljevanju ZASP) in ustrezen obseg znanj in vedenja z

zadevnega področja. Slovenski založniki av del smo neformalno že navezali stik z UIL v kratkem pa bomo preverili tudi formalne možnosti sodelovanja pri reševanju zadevnih problemov. Preverjamo tudi možnosti iz naslova posredovanja v avtorskih sporih (osnutek Uredbe 04.08.2004).

Glede na vse navedeno,

- glede na dejstvo, da sta bili z enodnevno razliko napisani tako Odločba inšpektorice svetnice za knjižničarstvo (7.10.2004), (ki določenim SK prepoveduje zaračunavanje obrabnine v roku osem dni od prejema; nekatere druge SK so zaračunavanje obrabnine zaustavile že ob prejšnjih pozivih inšpektorice, preostale pa je v pomanjkanju jasne razlage sploh niso zaračunavale, op. pisca) kot Mnenje o pravici knjižnic do zaračunavanja obrabnin za izposajo AV gradiva uporabnikom (8.10.2004), ki dobesedno navaja »Dejstvo je, da Uredba daje knjižnicam možnost zaračunavanja določenih storitev in da so tudi otroci, **zaradi katerih so bili sproženi tudi postopki** (podčrtal M.G.) pred inšpektorico v zvezi z njihovo domnevno neenakopravnostjo pred zakonom, lahko med zavezanci za plačevanje nekaterih postavk, npr. obrabnin.«
- glede na dejstvo, da sta tako inšpektorica (os. razg. 15.10.) kot MzK (osebna ustna in pisna komunikacija, mag. Gazvoda, g. Baškovič 14. in 15.10.) izrazila pripravljenost, da se zaostritev čimprej prekine v korist bolj ustvarjalnega reševanja problema;
- glede na dejstvo, da se z vsakim dnem odlaganja rešitve povečuje moralna in materialna škoda večine akterjev celotne zadeve in bodo SK že s ponedeljkom oz. torkom (18., 19.10.) prisiljene spoštovati Odločbo inšpektorice, kasneje pa najverjetneje

zopet spremeniti svoje ravnanje do uporabnikov;

- glede na dejstvo, da se bo povečala stopnja sporov in medsebojnega nezaupanja, če in ker se utegne potrditi, da v tednu od 11. do 15.10., ko so zadevne SK prejemale Odločbo inšpektorice in je tekel rok za njeno – pritožba ne zadrži izvršitve – realizacijo, niso stekle potrebne uradne komunikacije in ker bi tisti najbolj prizadeti utegnili poleg »nesrečnih naključij« in »prezaposlenosti uradnih oseb« kot možnih razlogov videti pravi razlog v zainteresiranosti MzK in/ali inšpektorice da se rešitev problema po Zakonu o upravnem postopku odmakne za nekaj mesecev. Škodljivost take rešitve smo dovolj natančno utemeljili zgoraj v tekstu. Pojavili bi se lahko tudi sumi, da »država z zapiranjem vrat/zaostrovanjem pogojev za dobavitelje av medijev v izteku leta nelojalno ustvarja ugodnejši tržni položaj za druge, konkurenčne oblike ponudbe splošnim knjižnicam«, da »je treba problematiko razumeti iz konteksta, da želi država z implementacijo Zakona o javnih naročilih za področje knjige in v povezavi s Skupnimi pravili delovanja slovenskega knjižnega trga na račun založnikov av del in SK izboljšati tržni položaj morebitnim pretendentom na levji delež javnih sredstev za knjiž(nič)no gradivo«;
- in ker bi takojšnja izločitev veljavnosti Odločbe inšpektorice, kot rezultat njene avtonomne odločitve potem, ko je uradno prejela Mnenje MzK udeleženi stranem sprostila prostor, čas in novo energijo, da v duhu četrtega odstavka Uvoda v to pismo razbremenjeni sporov, nezaupanja in sumov poiščejo kvalitetno rešitev.

PREDLAGAMO

Da inšpektorica svetnica v ponedeljek, 18.10. z nadomestno odločbo izloči

veljavnost prvotne Odločbe. Da takoj ko je mogoče istega dne pokliče vse knjižnice, ki so prvotno Odločbo prejele in jih seznanili, da je niso dolžne izvršiti ter jim obenem faksira in takoj tudi pošlje nadomestno odločbo. Da Ministrstvo za kulturo v tednu od 18. do 22. pripravi rokovnik po katerem bodo zainteresirane strani (SK, založniki av del, MzK, inšpektorica svetnica, občine ustanoviteljice in DMSzK) na novo ocenile situacijo in pripravile rešitve. Predlagamo, da MzK prvi tak sestanek poskuša izpeljati v tednu od 25. do 29.10. Če iz zakonskih razlogov ali zaradi spleta okoliščin naš predlog ni sprejemljiv pričakujemo, da bo MzK sprejelo odgovornost, da kot pritožbena instanca po Zakonu o upravnem postopku odloči še v tekočem mandatu t.j. kot dober gospodar, ki je v prehodni fazi prenosa imovine, zanjo dolžan skrbeti enako kot pred tem.

ZAKLJUČEK:

To pismo vsem na katere se naslavlja priznava njihovo veljavo. Nobenih ambicij nimamo, da bi sami reševali, kar morajo drugi. Želimo, da se zakonodaja in razmere na trgu uredijo zaradi naših poslovnih in pravnih interesov enako kot za vse (slovenske in evropske ter druge ponudnike), ki lahko slovenskim splošnim knjižnicam in drugim subjektom v javnem sektorju karkoli relevantnega ponudijo. Želimo »pošteno igro«, želimo odgovoren odnos vseh zainteresiranih do javnih sredstev za katera pri vsej tej zadevi nenazadnje tudi gre. Žalimo odgovorne medsebojne odnose in odnose do uporabnikov v splošnih knjižnicah. Zaupamo krogu naslovnikov, da se lahko brez sodnih sporov in »pranja umazanega perila« pred najširšo javnostjo v medijih sami dogovorimo. Ravno tako ocenjujemo, da ni potrebe po politizaciji strokovnih, pravnih in poslovnih problemov. Verjamemo, da je v vsej navidezni zapleteni situaciji skrita cela vrsta odnosov, ki jih sodobna marketinška in poslovna stroka popularno navajata kot »obojestransko

zmagovita menjava vrednosti/vrednot« ali » You win, I win«. Da bi te »skrite obojestranske zmagovalne kombinacije« lažje odkrivali predlagamo vsem naslovnikom, da skupaj čimprej pripravimo Etični in poslovni kodeks vedenja pri nabavi in dobavi knjižničnega gradiva (prevod britanskega (National Acquisition Group) primera iz leta 1993 je leta 1996 z dovoljenjem avtorjev v reviji Knjižnica 40(1996)2, str.137-147 prevedel gospod Jože Piano). Že sama širina izraza, »knjižnično gradivo« nas obvezuje, da k skupnemu oblikovanju povabimo tudi vse, ki niso med naslovniki tega pisma in lahko splošnim in drugim knjižnicam pod sprejemljivimi pogoji ponudijo ustrezne izdelke in informacijske vire.

Z odličnim spoštovanjem in z upanjem na dobro sodelovanje

Marjan Geohelli
(v imenu in z zaupanjem
založnikov av del)

OBVESTILO

»BEST LIBRI STUDENT PAPER OF 2005«

LIBRI International Journal of Libraries and Information Services vabi dodiplomske in podiplomske študente bibliotekarstva in informacijske znanosti k sodelovanju na natečaju »Best LIBRI Student Paper of 2005«. Z natečajem želi LIBRI pridobiti za objavo najboljše prispevke naslednje generacije bibliotekarskih in informacijskih strokovnjakov.

Tema natečaja ni določena. Izvirni članki naj obravnavajo katerega od aktualnih

problemov, ki se pojavljajo v stroki. Zaželeno je, da prispevki vsebujejo študije primerov ali raziskavo. Prispevki v angleškem jeziku naj obsegajo približno 5 000 besed. Besedila pošljite do 31.5.2005 na naslov LIBRI Editorial Office, Statsbiblioteket, Universitetsparken, DK 8000 Aarhus C, Denmark ali po elektronski pošti na libri@statsbiblioteket.dk.

Najboljši prispevek bo izbrala neodvisna komisija sestavljena iz članov uredniškega odbora, članov posvetovalnega odbora in drugih mednarodnih strokovnjakov. Članki bodo ocenjeni na podlagi originalnosti misli in opazanj, natančnosti raziskave, aktualnosti in razširjenosti zastavljenega problema. Najboljši članek bo objavljen v 3. številki leta 2005, njegov avtor pa bo nagrajen s 500 ameriški dolarji. Naročnino na LIBRI za leto 2006 in 25 separatov bodo prejeli vsi zmagovalni prispevki.

Podrobnejša navodila za sodelovanje na natečaju si lahko ogledate na: <http://www.librijournal.org/authorinst.html>.

IN MEMORIAM

K N J I Ž N I C A

SILVESTRI GOMIŠČEK – ŠIBILA višji bibliotekarki v spomin (1950-2004)

Težko nam je, ko Vam, dragi kolegi, sporočamo, da smo v soboto, 9. 10. 2004 v rodni Staršah na zadnji poti pospremili Silvo Gomišček – Šibila, našo dolgoletno sodelavko in prijateljico.

Silvestra Gomišček - Šibila se je rodila 10. 12. 1950 v Staršah pri Mariboru. Leta 1985 se je zaposlila v Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto. Svoje delo je opravljala na različnih oddelkih, od domoznanskega oddelka kot katalogizator in klasifikator domoznanskih člankov ter kot informatorka - izposojevalka na oddelku za odrasle in študijskem oddelku. Kot univ. dipl. umetnostna zgodovinarica je bila odlična pri dajanju informacij domoznanskih vsebin, prav na podlagi izkušenj pri obdelavi člankov domoznanske bibliografije in študija umetnostne zgodovine. Leta 2000 ji je Komisija za pridobivanje kvalifikacij iz bibliotekarske stroke podelila strokovni naziv višji bibliotekar.

Vodila je nešteto skupin pri organiziranih ogledih Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. Leta 2002 je pridobila licenco turističnega vodnika regije za Dolenjsko in Belo krajino, da bi lahko pomembne goste vodila tudi po Novem mestu.

Predavala je tako o zgodovini in arhitekturi Knjižnice Mirana Jarca, splošnih pravilih izposoje, poslovniku dela z bralci, iskalnih strategijah, kot tudi o literarni zgodovini na podlagi knjižnih dragocenosti, ki jih hrani knjižnica v knjižnem trezorju. Vodila je tudi skupine po tematskih razstavah, pri postavitvi katerih je skoraj vedno sodelovala. Prav tako je vodila in sodelovala pri predstavitvah gostujočih umetnikov oziroma predavateljev v Knjižnici Mirana Jarca (npr. spominski večer posvečen Otonu Berkopcu).

Pripravila je temeljito strokovno besedilo o arhitekturi in zgodovini naše knjižnice za video kaseto ter diapozitive, kar je danes osnova za predavanja vseh ostalih kolegov, ki vodijo skupine. Bila je v delovni skupini, ki je pripravljala osnove za digitalno in klasično artoteko knjižnice, ko jo je smrt iztrgala iz naših vrst. Vedeli smo, da ima hude težave z zdravjem, a niti predstavljal si nismo, da bi se lahko zgodilo kaj takega.

Vrsto let je bila odlična mentorica mlajšim kolegom, vedno je imela posluh za druge, znala je sodelovati, zaupati in tako uspešno delovati v timu.

Rada je brala in se izpopolnjevala na različnih področjih, bila je tudi aktivna članica Bralnega društva Slovenije od njegove ustanovitve dalje.

Delovala je tudi v organih ZBDS, in sicer v letih 1997-1999, od 1999-2001 pa je bila članica Komisije za podeljevanje Čopovih diplom in priznanj knjižničarske stroke.

Aktivna je bila tudi v naših dolenjskih knjižničarskih krogih. V mandatnem obdobju 1990-1995 je bila predsednica Društva knjižničarjev Dolenjske, kasneje pa je bila (1995-1999) podpredsednica istega društva.

V naših srcih in v naših mislih bo za vedno ostala kot dobra kolegica, topla prijateljica, čuteč človek.

Zahvaljujemo se življenju, da nam je podarilo bližino njene čuteče prisotnosti.

Andreja Pleničar,
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

BORZA DELA

DELO IŠČE

Sem univerzitetna diplomirana bibliotekarka. Delovne izkušnje sem pridobivala že med študijem, in sicer v splošnoizobraževalni knjižnici v Ljubljani. Sedaj sem zaposlena v srednješolski knjižnici v Celju, kjer mi delovno razmerje poteče z 31.12.2004. Po tem datumu sem iskalka zaposlitve, in sicer bi si želela delati v visokošolski ali specialni knjižnici v Ljubljani. Med svojimi delovnimi izkušnjami naj omenim naslednja opravila: katalogizacija gradiva, izposoja in postavitve gradiva, referenčno delo (informer), sodelovanje pri kulturnih dogodkih v knjižnici... Aktivno govorim nemški jezik, pasivo pa angleški; med drugim sem uporabljala programsko opremo Word in Excel. V mesecu novembru bom opravila strokovni izpit v NUK-u, hkrati pa sem se tudi sicer pripravljena izobraževati in dodatno izpopolnjevati v kolikor bo to zahtevala narava delovnega mesta. Dosegljiva sem na tel.št. 031 216 548.